

FOTO: LIESBET PLUYM

• rundvee •

IBR is tegenwoordig een veelbesproken onderwerp in de rundveehouderij. Logisch, want vanaf 1 januari 2012 gaat het verplichte IBR-bestrijdingsplan van start. Bedrijven die op dat moment nog niet over een IBR-statuut (I2, I3 of I4) beschikken, zullen hun dieren niet mogen inweiden, noch dieren mogen verkopen aan andere bedrijven. Alleen transport naar het slachthuis zal mogelijk zijn. Als bedrijf kan je dus maar beter over een statuut beschikken. Volgend op de recente wijzigingen van eind februari, geven we in dit artikel een overzicht van de huidige regelgeving.

De ziekte

Infectieuze Boviene Rhinotracheïtis (IBR) is een ziekte bij rundvee die wordt veroorzaakt door een virus, het boviene herpesvirus type 1. Infectie gebeurt door contact met besmette dieren waarna de bovenste luchtwegen (neus en luchtpijp) worden aangetast. Een geïnfecteerd rund vertoont hoge koorts (40-41,5 °C), een slijmerige tot etterige neusvloeï (en eventueel oogvloeï), een versnelde ademhaling, droge hoest en overvloedig speeksel. Hoewel vooral de ademhalingsymptomen typisch zijn, kan in sommige gevallen ook verwerpen, uierontsteking en hersen- of hersenvliesontsteking ontstaan.

Kenmerkend is dat na infectie het virus in een soort slaaptoestand in het rund aanwezig blijft. Dieren blijven dus voor altijd drager van het virus. Onder bepaalde omstandigheden kan dit 'slapende' virus gereactiveerd worden, waardoor het dier opnieuw virus zal uitschei-

Een goeie kennis van de regelgeving is belangrijk voor het vlot verwerven van een IBR-statuut, zeker nu de deadline van 31 december nadert. Want een bedrijf zonder statuut, krijgt na die datum aanzienlijke beperkingen opgelegd. – LIESBET PLUYM,

UGENT –

Wat is jouw IBR-statuut vandaag?

den en weer een infectiebron zal vormen voor andere runderen.

Het grote aantal zieke dieren in geval van een uitbraak, de hoge behandelingskosten, sterftecijfers die kunnen oplopen tot 10% en meer, productiedalingen en slechtere vruchtbaarheidsresultaten maken van IBR een ziekte met een zware financiële impact. Verschillende Europese lidstaten zijn echter al vrij van dit virus, wat belangrijke beperkingen met zich meebrengt voor de handel met deze landen. Op dit moment is dit de belangrijkste reden voor de bestrijding.

De regelgeving

Verschillende statuten Wanneer dieren met het wildvirus worden geïnfecteerd, kan in het bloed gE en gB aangetoond worden. Wanneer dieren gevaccineerd werden, zal enkel gB in het bloed aanwezig zijn. Op die manier kan worden nagegaan of een rund besmet geweest is (en dus drager is!) van het wildvirus en/of een dier gevaccineerd werd. Een overzicht van

de verschillende statuten en hun betekenis vind je in tabel 1.

Welk statuut aanvragen? Om een idee te krijgen hoe het nu precies zit met IBR op je bedrijf en welk statuut dus een mogelijkheid vormt, kan je een bedrijfsvenster laten opstellen. Hiervoor neemt de bedrijfsdierenarts bloed bij 20 tot 26 dieren, waaronder best ook enkele oudere dieren. Het testen van een beperkt aantal dieren om een idee te krijgen over de infectiestatus van het gehele bedrijf noemt men een bedrijfsvenster.

Is dit bedrijfsvenster positief (testen er dieren positief op gE) dan is het IBR-virus aanwezig op het bedrijf. In dat geval kan men starten met vaccinatie en kan je een I2-statuut aanvragen. Is het bedrijfsvenster negatief, dan bestaat de mogelijkheid voor een I3- of I4-statuut. Om deze statuten te kunnen behalen, moet exact geweten zijn of alle dieren negatief zijn voor het IBR-virus. Daarom moet de bedrijfsdierenarts van alle dieren die ouder dan 12 maanden zijn bloed nemen. Als het

aantal dieren dat ouder is dan 12 maanden minder dan 25% van de volledige veestapel beslaat, moeten alle dieren getest worden, ongeacht hun leeftijd. Een dergelijke bloedname van alle dieren noemt men een screening en moet voor IBR 2 keer gebeuren. Tussen beide screenings moet minimum 4 en mag maximum 8 maanden liggen. Indien de eerste screening binnen de maand na het bedrijfsvenster gebeurt, moet bij de koeien van het bedrijfsvenster voor de eerste screening niet opnieuw bloed getrokken worden. Er moet wel bloed genomen worden van deze dieren bij de tweede screening. Worden tussen beide screenings nieuwe dieren aangekocht op het bedrijf, dan moet ook van deze dieren bloed genomen worden!

Hoe kan je de statuten verkrijgen?

I2-statuut Een correcte vaccinatie van alle dieren en het invullen van vaccinatieregisters vormen de basis van een I2-statuut. De allereerste vaccinatie van een dier noemt men een primovaccinatie. Deze bestaat uit 1 of uit 2 vaccinaties met 1 maand interval, afhankelijk van het soort vaccin. De herhalingsvaccinaties genoemd. Kalveren die geboren worden op het bedrijf of kalveren die bij aankoop jonger dan 3 maanden zijn, moeten geprimovaccineerd worden tussen 3 en 10 maanden ouderdom. Dieren die bij aankoop ouder zijn dan 3 maanden, moet je onmiddellijk

Tabel 1 Overzicht van de verschillende statuten en hun betekenis

Statuut	Omschrijving
I1	Geen status bekend of hoger statuut verloren
I2	gE-positieve dieren aanwezig; verplichte vaccinatie van alle dieren
I2 derogatie (I2D)	Enkel verplichte vaccinatie van gE-positieve dieren (12 maanden geldig)
I3	Alle dieren gE-negatief + er mag gevaccineerd worden
I4	Alle dieren gE-negatief en gB-negatief + vaccinatieverbod

bij aankomst vaccineren. De eerste herhalingsvaccinatie moet gebeuren ten laatste op de leeftijd van 16 maanden. Het interval tussen 2 vaccinaties bedraagt minimum 1 maand en maximum 8 maanden. In samenspraak met de bedrijfsdierenarts kan – gebaseerd op deze regels – een vaccinatieschema worden opgesteld. Om aan te tonen dat er op het bedrijf correct wordt gevaccineerd, moet je vaccinatieregisters invullen. Een blanco vaccinatieregister kan je via de website van Veeportaal (www.veeportaal.be) afdrukken. Elke vaccinatie moet binnen de 7 dagen na het uitvoeren op het register worden ingevuld. De veehouder is verplicht deze registers gedurende 5 jaar bij te houden. Om de 6 maanden moeten de uitgevoerde vaccinaties bovendien door de bedrijfsdierenarts gemeld worden aan DGZ Vlaanderen. Dit kan schriftelijk of via Veeportaal gebeuren. Van zodra een volledige groepsvaccinatie (herhalingsvaccinatie) gerapporteerd wordt door de bedrijfsdierenarts, zal een I2-statuut worden toegekend aan het bedrijf.

I3-statuut Wanneer het bedrijfsvenster negatief is voor gE kunnen 2 opeenvolgende screenings worden uitgevoerd met tussen beide minimum 4 en maximum 8 maanden tijd (zie welk statuut aanvragen?). Voorwaarde voor een I3-statuut is dat in beide screenings alle dieren gE-negatief zijn. Om een screening te kunnen uitvoeren, moet een ‘analyse-aanvraagformulier’ worden opgevraagd via Veeportaal. Dit kan zowel door de veehouder als door de bedrijfsdierenarts gebeuren. In het kader van een I3-statuut moet worden gekozen voor de ‘bemonsteringslijst screening IBR gE’. Op deze lijst staan alle dieren van het bedrijf die op dat moment 11 maanden en ouder zijn. Binnen de maand na het ontvangen van deze lijst moet van alle vermelde dieren bloed genomen zijn.

Wanneer de tweede screening uitgevoerd moet worden, moet de veehouder of bedrijfsdierenarts opnieuw zo’n bemonsteringslijst opvragen. De veehouder moet dus in het oog houden wanneer hij weer zo’n lijst moet opvragen. Opnieuw geldt dat binnen de maand na het verkrijgen van deze lijst alle vermelde dieren moeten getest worden. Is het resultaat van beide screenings negatief, dan kan men via Veeportaal een aanvraagformulier voor een I3-statuut afdrukken en vervolgens insturen. Op een bedrijf met een I3-statuut mag men vaccineren, maar dit is niet verplicht.

I4-statuut Voorwaarde voor een I4-statuut is dat het bedrijfsvenster gE en gB-negatief is en ook alle dieren in de 2 screenings negatief waren voor gE én voor gB. Voor het verwerven van een I4-statuut moeten dus eveneens 2 screenings worden uitgevoerd. Dit gebeurt op dezelfde wijze als

beschreven voor het verwerven van een I3-statuut. Alleen moet je nu via Veeportaal de ‘bemonsteringslijst screening gB’ opvragen en afdrukken. Zijn beide screenings volledig negatief, dan kan je een aanvraagformulier voor een I4-statuut afdrukken en insturen. Op een bedrijf met een I4-statuut is het verboden dieren te vaccineren tegen IBR.

I2-statuut met derogatie Het I2D-statuut is een mogelijkheid wanneer uit 1 screening blijkt dat er gE-positieve dieren aanwezig zijn, maar dat dit aantal minder dan 10% van de geteste dieren bedraagt. In dat geval zullen enkel de gE-positieve dieren worden gevaccineerd. Voor de overige dieren geldt dan een derogatie of ontheffing van de vaccinatieplicht. Deze dieren mogen, maar moeten niet, gevaccineerd worden. Dit I2D-statuut kan slechts eenmaal door een bedrijf worden aangevraagd, is maximum 1 jaar geldig en is bedoeld om in de tussentijd de nodige stappen te ondernemen om een I2-, I3- of I4-statuut te verwerven. Deze periode van 12 maanden gaat van start op de dag dat bloed werd genomen voor de eenmalige screening. Wordt binnen het jaar geen I2-, I3- of I4-statuut verkregen, dan valt het beslag terug op een I1-statuut. Verlenging met 8 maanden is wel mogelijk indien uit een nieuwe screening blijkt dat intussen alle dieren negatief zijn.

Dieren die worden aangekocht door een bedrijf met een I2D-statuut, moeten voorzien zijn van hun paspoort en een individueel IBR-getuigschrift. Dit laatste kan je via de site van Veeportaal afdrukken en moet worden ingevuld door de bedrijfsdierenarts van het bedrijf dat het dier verkoopt. Bij aankomst moeten de aangekochte dieren in quarantaine worden geplaatst en moet bloed genomen worden. Voor dieren afkomstig van een I3- of I4-bedrijf is dit slechts 1 bloedstaal binnen de 5 dagen na aankomst. Voor dieren afkomstig van een bedrijf met een I1-, I2- of I2D-statuut zijn dit 2 bloedstalen: het eerste binnen de 5 dagen na aankomst, het tweede 28 tot 40 dagen na aankomst. Enkel de dieren met een negatief gE-resultaat mogen aan het beslag worden toegevoegd.

Wat bij verzamelingen, tentoonstellingen of prijskampen?

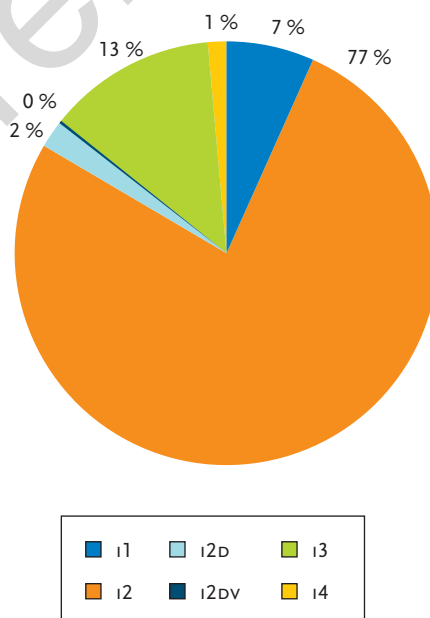
Van alle runderen die zullen deelnemen aan een verzameling moet je binnen de 60 dagen voor de verzameling bloed nemen. Voor I4-beslagen moeten de dieren gB-negatief zijn, voor I3-beslagen mogen enkel gE- of gB-negatieve dieren deelnemen en voor I2-beslagen moeten de dieren gE- én gB-negatief zijn. Runderen van een I2-beslag die gB-positief zijn, moeten bovendien maximum 90 en minimum 10 dagen vóór de verzameling opnieuw gevaccineerd worden.

Daarnaast moet elk rund vergezeld worden van een aantal documenten, namelijk het runderpaspoort; een individueel IBR-getuigschrift (af te drukken via Veeportaal en in te vullen door de bedrijfsdierenarts); een vaccinatiebewijs (indien het dier gevaccineerd werd); het resultaat van de bloedanalyse; en eventueel een formulier ‘gezondheidsstatus rund’ met BVDV-negatieve uitslag. Dit is een bewijs dat het dier geen BVD-virusdrager is en staat los van de IBR-regelgeving.

Wanneer de dieren terugkeren van een verzameling waaraan I3-, I4-, maar ook I2-beslagen mochten deelnemen, dan moeten deze dieren in quarantaine worden geplaatst en moet de bedrijfsdierenarts een bloedstaal nemen binnen de 28-40 dagen na terugkeer.

Huidige situatie

Een overzicht van het aantal bedrijven per statuut op 21 maart is weergegeven in

Figuur 1 Verdeling van de bedrijven over de verschillende statuten per 21 maart 2011 (Bron: DGZ Vlaanderen)

figuur 1. Op dit moment beschikken 986 bedrijven over een I2(D)-, I3- of I4-statuut. Dit is minder dan 10% van het totaal aantal rundveebeslagen in Vlaanderen. Het wordt dus voor veel bedrijven hoog tijd om de bovenstaande theorie in praktijk om te zetten. ■

Liesbet Pluym is verbonden aan de Vakgroep Voortplanting, Verloskunde en Bedrijfsdiergeneeskunde van de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Gent.